

Årsrapport 2024-25

Mobbeombudet

Vestfold
FYLKESKOMMUNE

Foto: francreporter

Fra Mobbeombudet

I denne årsrapporten vil mobbeombudet redegjøre for aktiviteten i skole- og barnehageåret 2024-25.

Mobbeombudet skal bidra til å sikre at alle barnehagebarn og skoleelever har et trygt og godt miljø i sin barnehage og på sin skole. Gjennom arbeidet får mobbeombudet et nært innblikk i deler av utfordringsbildet i Vestfold. Det er et ønske å viderebringe dette blikket gjennom årsrapporten.

Vi møter mange av fylkets utsatte barn og unge og har som oppgave å være deres stemme og sikre at de blir hørt.

I årets rapport løfter vi spesielt frem noen utfordringer vi ser oftere hos guttene, og hvordan dette kan bidra negativt til at flere gutter enn jenter dropper ut av videregående opplæring. Mobbeombudet har et ønske om at ved å bevisstgjøre kan vi gi kommunene motivasjon til å arbeide aktivt mot dette.

Mobbeombudet etterlyser samtidig henvendelser på vegne av barnehagebarn og de yngste elevene, og ønsker å invitere til et tettere samarbeid rundt disse.

Det er ikke tvil om at det er en viktig og krevende oppgave mobbeombudet er satt til. Vi er i kontakt med mange sårbare barn, elever og familier. Å kunne gi disse hjelp og støtte i en krevende situasjon har stor betydning. Vi ser av antall avsluttede saker at mobbeombudets arbeid har positiv effekt for de som trenger oss. Årsrapporten vil gi et innblikk i hvordan oppdraget har vært forvaltet i skole- og barnehageåret 2023-24.

Vestfold fylkeskommune, 15.09.25

Innhold

1 Innledning

2 Forebyggende arbeid

3 Barnekonvensjonen

4 Prioriteringer og henvendelser

5 Ny opplæringslov

6 Ombudsrollen 2024-25

Innledning

Mobbeombudets målgruppe er barn i barnehage og elever i grunnskole, samt deres foresatte. Gjennom barnehagelovens kapittel 8 og opplæringslovens kapittel 12 gis barnet en lovfestet rett til et trygt og godt miljø i sin barnehage og på sin skole. Denne retten bygger på subjektivitetsprinsippet, og det er barnets subjektive opplevelse av egen situasjon som avgjør om det brytes mot disse rettighetene.

Mobbeombudet jobber ut mot alle fylkets kommuner. Det er mange aktører som er medansvarlig for å sikre disse rettighetene. Ovenfor aktørene har mobbeombudet en rådgivende og veiledende rolle. Vi arbeider derfor aktivt for å bygge opp gode samarbeidsrelasjoner med bl.a barnehager, skoler, kommuner, PPT, barnevern, forebyggende helsetjenester og andre. Mobbeombudets rolle er å gi faglig støtte til de lokale nettverkene slik at de i størst mulig grad er i stand til å forebygge og ivareta utfordringer med barnehage- og skolemiljø innenfor sine lokale ressurser.

Ordningen med fylkesvise mobbeombud ble initiert som en nasjonal prøveordning høsten 2018 og videreføres i sin nåværende form ut 2025. Det er forventet at Kunnskapsdepartementet etter denne perioden vil komme med en konklusjon på om og i tilfellet hvordan ordningen skal utformes permanent.

Denne rapporten omtaler mobbeombudets arbeid gjennom skole- og barnehageåret 2024-25. Den vil også peke på noen anbefalinger til kommunene rundt ulike områder som bør ses på for styrke arbeidet med å ivareta barn og elevers barnehage- og skolemiljø.

Formålet

Formålet til Mobbeombudet er å bidra til at alle barnehagebarn og grunnskoleelever har det trygt og godt i sin barnehage og på sin skole og gi hjelp og støtte til barn og foreldre når barnet opplever utfordringer i sitt miljø. Mobbeombudet har et særlig ansvar for å sikre at barnets rett til å bli hørt ivaretas og at barnets beste legges til grunn for de valgene som gjøres på vegne av barnet.

Bærekraftsmål

Mobbeombudets arbeid bygger på FNs bærekraftsmål, som også er integrert i Vestfold fylkeskommunes planstrategi og styringsarbeid. Særlig to mål er sentrale for arbeidet med barnehage- og skolemiljø:

Mål 3: God helse og livskvalitet

Et trygt og inkluderende oppvekstmiljø er avgjørende for barns psykiske helse, trivsel og utvikling. Arbeidet med skolemiljø er en viktig del av samfunnets innsats for å fremme livskvalitet og forebygge utenforskap.

Mål 4: God utdanning

Alle barn har rett til inkluderende, rettferdig og kvalitetsmessig opplæring. Det handler ikke bare om retten til skolegang, men også at en får gode lærere og kvalitet i undervisningen hele veien fra barneskolen til universitet.

I Vestfold er det et mål at alle elever skal gjennomføre opplæringsløpet med kompetanse som gir muligheter videre i utdanning og arbeidsliv. Tidlig innsats og gode overganger mellom nivåer er avgjørende for å lykkes. Vestfold fylkeskommune legger til grunn at bærekraftig utvikling krever samspill mellom sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft. Mobbeombudets arbeid med å sikre barn og elevers rett til et trygt og godt miljø er en viktig del av dette helhetlige samfunnsoppdraget.

Oppgaver:

Mobbeombudet skal jobbe aktivt for å gjøre ombudsordningen kjent.

Mobbeombudet skal besvare henvendelser og gi hjelp og veiledning til barn, elever og foresatte der barnehage- eller skolemiljø oppleves utfordrende. Mobbeombudet skal tale barnas og elevenes sak og sikre deres rett til å bli hørt.

Mobbeombudet arbeider for at barn og elevers rett til et trygt og godt miljø ivaretas og gir skoler, barnehager og kommuner faglig støtte og veiledning for å oppnå dette slik at barnets beste ivaretas.

Mobbeombudet arbeider forebyggende gjennom informasjonsspredning til barn, elever og foresatte og gjennom kompetansehevende tiltak i samarbeid med barnehager, skoler og kommuner.

Mobbeombudet skal bidra til å aktivere det tverrfaglige nivået lokalt og gi faglig støtte slik at barnehagen, skolen og kommunen selv kan ivareta barnets behov.

Forebyggende arbeid

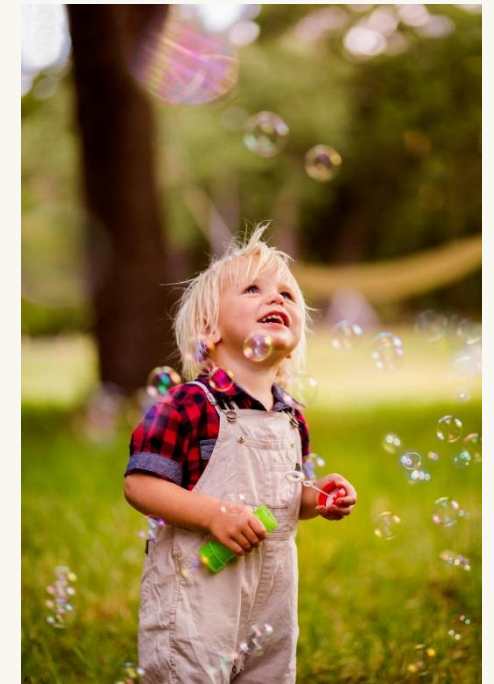
Mobbeombudet jobber aktivt for å styrke barns og elevers rett til et trygt og godt miljø i barnehage og skole og har flere prioriterte arenaer for dette arbeidet. Ut mot innbyggerne er synlig tilstedeværelse på foreldremøter, elevsamlinger og i mediene viktig. Økt synlighet gjør ombudet kjent og dermed mer tilgjengelig for dem som trenger støtte – og vi ser at henvendelsene kommer der ombudet er til stede. Derfor deltar mobbeombudet på en betydelig andel foreldremøter i skoler og barnehager gjennom året.

God kompetanse og forståelse for den ansattes plikter og ansvar i personalet har avgjørende betydning for hvor godt skoler og barnehager evner å ivareta sine miljøer. Derfor prioriteres deltagelse på personalmøter, fagøkter og veiledning i kommuner, skoler og barnehager.

En stor del av arbeidet handler om støtte og veiledning i enkeltsaker. Ombudet jobber for at hver sak også skal bidra til systemlæring, slik at praksis utvikles og forbedres.

Mobbeombudet samarbeider med ulike kommunale aktører for å sikre barns og elevers rettigheter gjennom hele utdanningsløpet. Målet er at trygg oppvekst skal være et felles kommunalt ansvar. Kommunene i Vestfold er ulikt organisert, og ombudet jobber derfor aktivt for å forstå lokale strukturer og samarbeidsarenaer.

Mobbeombudet ser at de skolene og de barnehagene som anerkjenner subjektivitetsprinsippet og lar dette gjennomsyre sitt arbeid i å forebygge, avdekke og følge opp i større grad lykkes med å oppfylle barnets rett til et trygt og godt miljø.

Det innebærer anerkjennelse av at det er barnets subjektive opplevelse av eget miljø som avgjør om det brytes mot barnets rett til å ha det trygt og godt.

Barnet har rett til å selv å definere sin egen situasjon.

Prioritering av arbeidet

Mobbeombudets oppgaver er definert gjennom vårt mandat. For å innfri forpliktelsene i mandatet ser vi det er hensiktsmessig å holde en god balanse mellom tre hovedområder

- Tilgjengelighet for primærgruppen (barn, elever og foresatte) for å kunne innfri oppdraget om å gi hjelp og støtte som deres ombud. Dette er mobbeombudet viktigste oppgave og prioriteres høyest.
- Tilstedeværelse i praksisfeltet for å sikre innsikt i utfordringsbildet i Vestfold og troverdighet i systemarbeidet og relasjon til det kommunale nivået.
- Drive systemrettet arbeid for å bidra til ansvarliggjøring og nødvendig kompetanse i kommunene. Det prioriteres å sikre virksomhetens ledernivå og skole- og barnehageeiers involvering, slik at de tar ansvar for å bygge forsvarlige systemer og kompetanse i sine virksomheter og kommuner.

Vi har en betydelig tilstedeværelse i praksisfeltet både gjennom arbeidet i enkeltsaker, når vi holder foreldremøter og elevøkter og når vi arbeider på systemnivå med fagøkter for kommuner og personalgrupper.

Denne tilstedeværelser bidrar på den ene siden til et godt omdømme og en faglig troverdighet som fører til at skoler, barnehager og kommuner i økende grad bruker oss som faglige støttespillere. Vi har kun en rådgivende og veiledende funksjon og er dermed avhengig av dette dersom vårt arbeid skal få innvirkning.

På den andre siden bidrar tilstedeværelsen til synlighet og troverdighet ovenfor de vi skal være ombud for, slik at de som har behov for hjelp tar kontakt. Vi ser det som særlig viktig dersom de eldste elevene og deres foresatte skal henvende seg. Her er redselen for gjengjeldelse fra 10 medelever eller skole ofte en faktor som forhindrer at ungdommen ønsker at noen griper inn.

Elevundersøkelsen 2024 viser at andelen elever i Vestfold som opplever mobbing på 7. og 10. trinn ligger stabilt høyt etter økningen i 2022 og 2023. På 7. trinn oppgir 12,3 % av elevene nasjonalt at de har blitt mobbet to–tre ganger i måneden eller oftere, mens 10,6 % oppgir det samme på 10. trinn. Tallene for Vestfold følger den nasjonale utviklingen, med fortsatt høye mobbetall.

Mobbing og utenforskap er komplekse samfunnsutfordringer med store personlige og samfunnsøkonomiske konsekvenser. De påvirker psykisk og fysisk helse, livskvalitet, gjennomføring av skolegang og deltagelse i arbeidslivet. Mobbeombudet ser hvordan barnets situasjon også påvirker familiens helse og foresattes arbeidsdeltakelse.

En slik samfunnsutfordring løses ikke av enkeltaktører alene, men krever et robust og tverrfaglig samarbeid mellom skoler, barnehager, kommuner, foresatte og hjelpetjenester.

Barnets rett til å bli hørt

FNs barnekonvensjon slår fast at barn har rett til å bli hørt, til deltakelse og innflytelse på egen situasjon. (Forente nasjoner, 1989, artikkel 12).

Mobbeombudet ser at i saker der barn og elever opplever utfordringer i sitt barnehage- eller skolemiljø vil det være helt nødvendig at barnet opplever seg sett, hørt og tatt på alvor. Tydelig støtte der voksne på skolen eller i barnehagen tar ansvar for barnets situasjon har stor betydning for positiv utvikling av saken og kompensering for negative konsekvenser for barnet.

Mobbeombudet ønsker å påpeke at barnet har rett til å bli hørt, men ikke plikt til å uttale seg. Det er de voksnes ansvar å gi barnet forutsetninger til å uttale seg fritt ved å sikre trygghet gjennom robuste relasjoner og en setting tilpasset barnet. Det er også viktig å være bevisst på at språk er mer enn ord, og at det er mange måter å høre et barn på. Det er åpenbart at den voksnes oppgave er å søke barnets frie stemme. Det betyr også at barnets nærpersoner, som foresatte og andre skal høres på vegne av barnet.

Det å bli hørt betyr ikke at man nødvendigvis skal ha siste ordet. Mobbeombudet erfarer at dersom barn blir hørt på en slik måte at de opplever å bli ansvarlig for å finne løsning på situasjonen, vil det kunne skape større utrygghet. Å høre et barn betyr at barnets selv skal kjenne at dets fortelling, opplevelser, ønsker og behov har betydning for de valgene som gjøres og for hvordan barnet ivaretas. Uten at de voksne ansvar overføres til barnet.

Barnekonvensjonen artikkel 12 nr. 1 – Barnets rett til å bli hørt:

«Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behorlig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.»

Barnets beste

FNs barnekonvensjon slår fast at det skal gjøres en vurdering av hva som er til barnets beste før det tar avgjørelser som vil påvirke barnet (Forente nasjoner, 1989, artikkel 3).

Dersom barnets beste skal ivaretas må en derfor alltid stille seg spørsmålet «De valgene vi tar nå; Ivaretar de barnets rettigheter her og nå - og i fremtiden?» I denne sammenhengen er retten til beskyttelse, god helse, utdanning og optimal utvikling særlig viktige.

I en overvekt av henvendelsene som kommer fra skole og barnehage står en i utfordringer der ett barns situasjon kommer i direkte konflikt med et eller flere andre barns rett til et trygt og godt miljø.

Med utgangspunkt i henvendelsene som kommer blir det tydelig at skoler, barnehager og kommuner ønsker mer kunnskap og veiledning om hvordan man vurderer barns beste, hvordan barns beste vektas opp mot hverandre når det er motstridende behov og hvordan dette dokumenteres på en måte som også ivaretar personvern.

På bakgrunn av henvendelsene har mobbeombudet utarbeidet fagøker der koblingen mellom Barnekonvensjonen, subjektivitetsprinsippet og lovverket (Opplæringsloven kapittel 9A og Barnehageloven kapittel 8) belyses som forutsetning for å lykkes i arbeidet. Disse fagøktene er mye etterspurt både på kommunalt initiativ til ledergrupper og på virksomhetsnivå til personalgrupper.

Barnekonvensjonen artikkel 3 nr. 1 – Barnets beste:

«I alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domsstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn»

Henvendelser skole- og barnehageåret 2024-25

Gjennom året har mobbeombudet mottatt et stort antall henvendelser fra foresatte som beskriver alvorlige og vedvarende skolemiljøutfordringer. Sakene omfatter barn i alle alderstrinn og viser et bredt spekter av mobbeformer: fysisk vold, psykisk trakassering, sosial utestenging, seksuell trakassering og diskriminering basert på etnisitet, kjønnsidentitet og funksjonsnedsettelse.

Flere barn og ungdom har utviklet skolevegring, angst og depresjon som følge av manglende trygghet i skolehverdagen. Mange har fått henvisning til spesialisthelsetjenesten.

Foresatte beskriver en opplevelse av å ikke bli hørt, og at tiltak fra skolens side ofte er mangelfulle, forsinkede eller ikke gjennomføres i praksis. I flere tilfeller oppleves skolens håndtering som en forsterkning av problemet, heller enn en løsning.

Disse henvendelsene viser at mobbing i skolen ikke bare er et individuelt problem, men en systemisk utfordring med alvorlige konsekvenser for barns helse, utvikling og rett til utdanning. Det er behov for politisk vilje til å styrke kompetansen i skolene, sikre bedre oppfølging av skolemiljø saker, og sørge for at barn og foresatte får reell støtte når skolemiljøet svikter.

Mobbeombudet erfarer at skoler og barnehager setter pris på å få faglig støtte og en drøftingspartner i disse krevende sakene. Mange gir uttrykk for at de opplever seg til dels alene med disse og at det kan være vanskelig å finne denne type støtte. Det pekes både på manglende kompetanse og manglende ressurser.

Hovedvekten av henvendelser kommer fra mellomtrinnet, tett fulgt av henvendelser fra ungdomstrinnet. Det er færre saker fra småtrinnet og kun noen få fra barnehage.

Mobbing i skolen er en alvorlig samfunnsutfordring med dokumenterte konsekvenser for barns psykiske helse, skoleprestasjoner og livskvalitet. Henvendelsene til mobbeombudet viser at mange barn opplever langvarig mobbing, skolevegring og manglende trygghet – ofte uten tilstrekkelig oppfølging fra skolen. For å møte dette, må kommunene styrke sitt arbeid både forebyggende og i oppfølging av saker.

Anbefalinger til kommunene:

Kommunen bør ha dedikerte resurs- og ansvarspersoner som kan bidra i komplekse og krevende saker og være til støtte for skoler og barnehager.

Kommuner bør kommunisere tydelig til sine innbyggere hvor de skal henvende seg når de opplever utfordringer som ikke løses i dialog med skole eller barnehage. Systemet bør sikre kapasitet til å bistå når innbyggerne henvender seg.

Henvendelser skole- og barnehageåret 2024-25

Sakene mobbeombudet har arbeidet med i 24-25 viser at mobbing rammer bredt, og det rammer hardt. Effekten av å bli utsatt for mobbing og de bakenforliggende mekanismene er like uavhengig av kjønn, mens mobbingens form og uttrykk kan se ulikt ut fra utsiden. Noen av disse ulikhetene kan knyttes til kjønn.

Henvendelsene viser også for mange saker der oppfølging, og innslagspunkt for tiltak varierer basert på kjønn.

Gutter var oftere involvert i saker med fysisk mobbing, trusler og direkte konfrontasjoner. Flere opplevde vold, utrygghet og manglende relasjoner til voksne på skolen. Gutters utfordringer tolkes oftere som konflikter og det kan ta lengre tid før de reelle utfordringene fanges opp. Det er også eksempler på mobbing knyttet til kjønnsidentitet og digital trakassering. Mange gutter viste tegn til skolevegring og psykisk belastning, men fikk tiltak som ofte var utilstrekkelige eller ble satt inn for sent. Samtaler med ansatte er også et mye brukt tiltak. Flere av guttene beskrev det som belastende.

Jenter var oftere utsatt for relasjonell mobbing, som utestenging, ryktespredning og krevende gruppedynamikk. Flere saker involverte verbal trakassering, seksuell trakassering samt krenkelser fra ansatte. Jentene beskrev komplekse sosiale dynamikker og opplevde ofte at tiltak ikke traff eller ble gjennomført. Mange har fått henvisning til helse og viser tegn til angst, depresjon og lav selvfølelse.

Disse mønstrene understreker behovet for bevissthet i skolemiljøarbeid, der en har innsikt i hvilke uttrykk som kan forekomme og ulikhetene i disse.

Tiltak må tilpasses ulike former for mobbing og psykososiale belastninger.

Kommunene må sikre at skolene har kompetanse til å møte både fysiske og relasjonelle utfordringer, og at barn får reell støtte – uavhengig av kjønn.

Gutters adferd og mistrivsel – et underkommunisert skolemiljøproblem?

Flere henvendelser til mobbeombudet viser et bekymringsfullt mønster: Gutter som strever sosialt eller emosjonelt i skolen problemforklares. Deres adferd tolkes opposisjonell – fremfor som et symptom på underliggende mistrivsel. I stedet for å møte guttene med støtte og forståelse, opplever mange elever og foresatte at skolen reagerer med irettesettelser, ekskludering og tiltak som forsterker utrygghet og utenforskap. Forskning fra SINTEF viser at norske gutter har dårligere relasjoner til lærere og medelever, og opplever skolen som mer urettferdig enn jenter. Andre studier peker på at utagerende adferd ofte er en reaksjon på manglende tilhørighet og trygghet, og at tradisjonelle disiplinære tiltak sjelden har positiv effekt ([Rapport](#) | [Bufdir](#))

Eksempler fra henvendelsene 2024-25 viser at guttene mister tillit til voksne når de opplever å bli misforstått eller stemplet som "vanskelige". De legger særlig vekt på opplevelsen av å ikke bli likt og at deres adferd tolkes i verste mening. I situasjoner der flere er involvert forteller guttene at deres beskrivelse konsekvent ikke blir trodd, at voksne heller støtter seg til beskrivelsene til medelever. Skulle en ansatt ha et annet syn på saken opplever guttene det som nytteløst å bli trodd. Guttene beskriver at de føler seg helt på siden i skolen grunnet manglende relasjon til de voksne. Dette har bidratt til skolevegring og fysiske plager som følge av langvarig utrygghet.

En annen fellesnevner for disse sakene er at tiltak settes inn for sent. Det er også en hyppig beskrivelse av at tiltakene ikke gjennomføres. En av gutten sier « De vil jo ikke ha meg her. Da gidder de jo ikke gjøre noe for at jeg skal komme.»

Flere henvendelser viser at når elever mangler trygge relasjoner til voksne på skolen, kan det bidra til å forsterke negativ adferd og eskalere konflikter. I stedet for å bli møtt med støtte og forståelse, opplever enkelte elever å bli kontrollert, sanksjonert og mistrodd. Dette kan føre til at elevene utvikler en uheldig rolle i skolemiljøet – som igjen skaper utrygghet både for dem selv og for medelever.

Når voksne ikke tar ansvar for relasjonen, men bruker sin posisjon til å irettesette og ekskludere kan det føre til en negativ spiral der adferden forsterkes – med konsekvenser både for eleven selv og for klassemiljøet. Dette skaper utrygghet også for medelever, og bidrar til et skolemiljø preget av konflikt og ekskludering.

Stian er elev på 9. trinn. Han over tid opplevd seg urettferdig behandlet og at lærere kommer med kommentarer som gjør at han førler seg uthengt i klassemiljøet. Saken er meldt til både skoleledelsen og Statsforvalteren, men Stian og hans foresatte opplever at skolen ikke erkjenner problemet. I stedet benektes hendelsene og gutten blir fremstilt som upålitelig – ofte uten at hans versjon blir hørt.

Voksne bruker sin rolle og makt til å kontrollere og sanksjonere, fremfor å støtte og forstå. Anmerkninger gis mekanisk, og Stian opplever at de brukes som bevis på hans håpløshet. Han får ikke hjelp til å finne bedre løsninger på vanskelige situasjoner, og voksne griper ikke inn før adferden eskalerer. Da sendes han ut av klasserommet, får anmerkning eller utvises – i en prosess han opplever som fremprovosert. «De bare står og stirrer. Akkurat som de bare venter på at der! Der gikk han for langt. Da kan han kastes ut...» Han får dumme seg ut foran medelevene, og de voksne får irrettesette. Også foran medelevene.

Stian blir sjelden spurt om sin versjon av hendelser. I stedet spør de voksne medelever, og dersom han blir spurt, opplever han å ikke bli trodd. Han sier: «*Jeg sto jo rett der. De kunne ha spurt meg når det gjelder meg.*» Etter to år i denne rollen beskrives gutten som en «trykkoker» – med adferd som er eksplosiv og skremmende. I samtale med mobbeombudet uttrykker han fortvilelse og desperasjon: «*De voksne er redd meg. Det er veldig ekkelt. Jeg har ingen jeg kan stole på.*»

Caset er fiktivt, men bygger på en sammenstilling av henvendelser i skoleåret

Gutters adferd og mistrivsel – et oversett skolemiljøproblem?

Nyere forskning fra SINTEF viser at norske gutter har en markant dårligere opplevelse av skolemiljøet enn jenter. De opplever skolen som urettferdig, har svakere relasjoner til lærere og medelever, og føler seg i mindre grad sett og forstått. Dette samsvarer med funn fra Elevundersøkelsen og Ungdata i Vestfold, der gutter rapporterer lavere trivsel og mindre opplevelse av støtte og tilhørighet.

Denne utviklingen har alvorlige konsekvenser: I skoleåret 2023–24 var det **2795 flere gutter enn jenter** som ikke fullførte videregående opplæring nasjonalt. I Vestfold er det også **flere gutter (3,9 %) enn jenter (3,4 %)** som slutter i løpet av skoleåret. Frafallet er særlig høyt blant gutter på yrkesfag, som utgjør majoriteten av kjønnsforskjellene.

Elever som opplever utrygge relasjoner til skolen og de voksne som arbeider der, og som uttrykker denne utryggheten gjennom utprøvende eller avvisende atferd, ser ut til å være i risiko for å bli ytterligere skjøvet ut av fellesskapet. Sakene fra skoleåret 2024–2025 kjennetegnes av konfliktfylte relasjoner mellom elever og ansatte, samt en økende avstand til skolens formelle fellesskap.

Mobbeombudets anbefalinger til kommunene:

Skolens ansatte bør settes i stand til å identifisere disse elevene. Tidlig identifisering og systematisering av tiltak ses som nødvendig for å lykkes.

Ansatte må ta ansvar for relasjonen. De bør reflektere over egne triggere og være bevisst på hvordan de responderer og samspiller med elevens adferd.

Tiltak bør fokusere på å etablere trygge og relevante relasjoner mellom elev og «skolevoksne». Udir anbefaler at elevene tildeles en kontaktperson som kan følge tett opp over tid.

Mobbeombudet erfarer at kjemi mellom eleven og den voksne er relevant i disse sakene. Dersom den voksne ikke lykkes i å bygge relasjon, vil eleven heller ikke klare å nyttiggjøre seg av andre tiltak uavhengig av tiltakets kvalitet.

– *Hvorfor er opplevelsen av urettferdighet så sterk?*

– Jeg tror det har sammenheng med skolens og lærernes sanksjoner mot uro og utagering, som det er mer av blant guttene. Jentene har ofte ikke så synlige og fysiske utbrudd når det er noe som frustrerer. Derfor tåles dette mer av omgivelsene.

Kjetil Gulsrud Lundemoen

[Norske gutter liker skolen minst - SINTEF](#)

Ombudsrollen 2025-26

Siden ombudsordningen ble startet opp som nasjonal ordning i 2018 har den vært definert som en midlertidig prøveordning. Den har gjennomgått flere evalueringer, og det har vært en ambisjon fra Kunnskapsdepartementet om å konkludere på hvordan ordningen skal organiseres som permanent ordning og om den skal gjøres permanent, sist i 2022. Da bestilte KD en utredning og en anbefaling for hvordan ordningen burde organiseres fra Utdanningsdirektoratet. I 2022 ble UDiRs anbefaling å videreføre ordningen som midlertidig ordning ut 2024 for å kunne gjøre et mer grundig utredningsarbeid, spesielt for å se på juridiske og praktiske avgrensninger mellom mobbeombudsordningen og andre instanser med lignende ansvarsområder som skole- og barnehageeier, statsforvalter og UDiR selv. Pr nå er ordningen videreført ut 2025.

Midlertidigheten skaper noen utfordringer i mobbeombudets arbeid. Spesielt gjør det at ombudet har vært varsom med å initiere eller og gå inn i kommunale nettverk selv om det kan ses som hensiktsmessig. Dersom ordningen nå gjøres til en permanent ordning vil det prioriteres fra ombudets side å ta del i eksisterende nettverk og eventuelt opprette nye nettverk som kan bidra til mer effektiv informasjonsspredning og erfaringsdeling på tvers av kommunene.

Samtidig bør ikke midlertidigheten få bremse arbeid som ses hensiktsmessig for å ivareta ombudets oppgaver å mandat. Som oppfølging av årsrapport 2024-25, der mobbeombudet etterlyser henvendelser om de yngste barna, ses det som hensiktsmessig at mobbeombudet er mer aktiv i det oppsøkende arbeidet knyttet til kommunale nettverk for barnehagestyrere. Dette vil være prioritert også i 2025-26.

Nasjonalt mandat

Mobbeombudet skal støtte og veilede barn, elever og foreldre slik at disse får ivaretatt sine rettigheter til et godt psykososialt miljø i barnehage og grunnskole.

Mobbeombudet skal i samarbeid med elev- og lærlingombudet i sitt fylke, bidra til at elever og lærlinger får ivaretatt sine rettigheter til et godt psykososialt miljø i videregående opplæring.

Gjennom følgende oppgaver:

Støtte og veilede barn, elever og foreldre i saker om psykososialt miljø

Jobbe forebyggende med informasjon og opplæring til barn, elever og foreldre

Skape dialog og bidra til god tverrfaglig oppfølging etter at saker er håndtert

Bidra til dokumentasjon og erfaringsdeling i fylket og nasjonalt

Støtte elev- og lærlingombudet i arbeid med psykososialt miljø

Gjelder tom 31.12.25

Ombudsrollen 2025-26

Frem til det foreligger en beslutning om endelig utforming av mobbeombudsordningen vil mobbeombudet i Vestfold videreføre arbeidet slik det har vært prioritert foregående år.

Mobbeombudets oppgaver er definert gjennom vårt mandat. Gjennom ombudsordningens fem første år i Vestfold og Telemark ser vi at det er hensiktsmessig å holde en god balanse mellom tre hovedområder for å innfri mandatets oppgaver.

- Tilgjengelighet for primærgruppen (barn, elever og foresatte) for å kunne innfri oppdraget om å gi hjelp og støtte som deres ombud. Dette er mobbeombudet viktigste oppgave og prioriteres høyest.
- Tilstedeværelse i praksisfeltet for å sikre innsikt i utfordringsbildet i Vestfold og Telemark, troverdighet i systemarbeidet og relasjon til det kommunale nivået.
- Drive systemrettet arbeid for å bidra til ansvarliggjøring og nødvendig kompetanse i kommunene. Det prioriteres å sikre virksomhetens ledernivå og skole- og barnehageeiers involvering, slik at de tar ansvar for å bygge forsvarlige systemer og kompetanse i sine virksomheter og kommuner.

På grunnlag av relativt få henvendelser om de yngste barna vil mobbeombudet fortsette sitt initiativ til å øke sin tilstedeværelse og synlighet i barnehagene og på grunnskolens småtrinn. Forskning og erfaring tilsier at barn som opplever sitt barnehage- eller skolemiljø som utrygt finnes i et mye større omfang enn det som fanges opp og håndteres. Det ønsker ombudet å bidra til å endre.

Dersom ombudsordningen videreføres som permanent ordning vil det sannsynligvis medføre noen justeringer av mandatet. Mobbeombudet vil i så fall gjøre nødvendige justeringer og informere innvolverte eller berørte parter fortløpende. Ombudet vil også initiere ny besøksrunde i kommunene for å vedlikeholde og videreutvikle samarbeidsarenaer, avklare forventninger og øke ombudsrollens synlighet. Dette kan også bidra til å jevne ut ombudets tilstedeværelse og henvendelser til mobbeombudet mellom kommunen.

Mobbeombudet er avhengig av å ha tillit hos skoler, barnehager, kommuner, foresatte, elever og andre samarbeidspartnere. Det vil derfor være en kontinuerlig oppgave for ombudet å bygge et godt omdømme og etablerte forventninger til rollen. Det innebærer

- Stor bevissthet rundt hvordan vi fremstår i media, hva vi uttaler oss om, og hvordan våre uttalelser brukes.
- Trygg forvaltning av rollen i alle møter med skoler, barnehager, kommuner og foresatte. Vi er barnets og elevens ombud og stemme og skal arbeide for deres beste.
- Det er ikke ombudet som skal eie eller løse saken. Vi skal være en faglig støttespiller og drøftingspartner.
- All deltagelse på foreldremøter, i fagøkter og lignende skal vise faglig tyngde og klok og omsorgsfull ivaretagelse av de utfordringene barn og elever står i.
- Mobbeombudet skal tilstrebe synlighet og tilgjengelighet slik at vi når ut til de som har behov for vår støtte.